

Sygn. akt V KK 65/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **S. W.**

ukaranej za wykroczenie z art. 116 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2022 r. w Izbie Karnej

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w.

kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich wniesionej na korzyść ukaranej

od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W.

z dnia 22 czerwca 2020 r., sygn. akt II W (...),

1. uchyla zaskarżony wyrok nakazowy i uniewinnia obwinioną od przypisanego jej wykroczenia;

2. kosztami postępowania w sprawie o wykroczenie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w W. z dnia 22 czerwca 2020 r., sygn. akt II W (...) S. W. została uznana za winną popełnienia tego, że: 1) w okresie od 8 maja 2020 r. do 11 maja 2020 r. przy ul. S. w W. nie przebywała w miejscu obowiązkowej kwarantanny, czym nie zastosowała się do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 kwietnia 2020 r. w sprawie określonych ograniczeń,

nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, 2) w dniu 21 maja 2020 r. około godziny 17.15 przy ul. W. w W. będąc objęta obowiązkową kwarantanną samowolnie opuściła miejsce odbycia kwarantanny, czym nie zastosowała się do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 maja 2020 r. w sprawie określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, tj. czynów kwalifikowanych z art. 116§1 k.w. i wymierzył jej karę grzywny w wysokości 1.000 zł, zasadzając nadto stosowne koszty postępowania.

Wyrok ten uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego.

Od tego wyroku kasację na korzyść obwinionej wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich.

W kasacji zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa materialnego, a to art. 116§1 k.w. przez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranej nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacji jest oczywiście zasadna, co umożliwiało jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535§5 k.p.k. – stosowanym w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Przewidziane w art. 116§1 k.w. wykroczenie (brzmienie obowiązujące w czasie czynów i w czasie orzekania) popełnienia ten, kto wiedząc o tym, że 1) jest chory na gruźlicę, chorobę weneryczną lub inną chorobę zakaźną albo podejrzewany o tę chorobę, 2) styka się z chorym na chorobę określoną w pkt 1 lub podejrzany o to, że jest chory na gruźlicę lub inną chorobę zakaźną, 3) jest nosicielem zarazków choroby określonej w pkt 1 lub podejrzany o nosicielstwo, nie przestrzega nakazów lub zakazów zawartych w przepisach o zapobieganiu tym chorobom lub o ich zwalczaniu albo nie przestrzega wskazań lub zarządzeń leczniczych wydanych na podstawie tych przepisów przez organy służby zdrowia. Podmiotem tego wykroczenia mogą być tylko określone kategorie osób, mianowicie nosiciele zarazków chorób zakaźnych oraz podejrzani o nosicielstwo. Wskazane w dyspozycji art. 116§1 k.w. terminy, jak „choroba zakaźna” „nosiciel”, „podejrzany o chorobę zakaźną”, „ podejrzany o zakażenie” zostały zdefiniowane w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (dalej: u.z.z.z.). Natomiast choroba zakaźna została zdefiniowana jako

choroba, która została wywołana przez biologiczny czynnik chorobotwórczy, jako szczególny rodzaj chorób zakaźnych zaś w art. 2 pkt 4 wskazano choroby szczególnie niebezpieczne i wysoce zakaźne – są to choroby zakaźne łatwo rozprzestrzeniające się, o wysokiej śmiertelności, powodujące szczególne zagrożenie dla zdrowia publicznego i wymagające specjalnych metod zwalczania, w tym cholera, dżuma, ospa prawdziwa, wirusowe gorączki krwotoczne. Z kolei podejrzany o chorobę zakaźną to osoba, u której występują objawy kliniczne lub odchylenia od stanu prawidłowego w badaniach dodatkowych, mogące wskazywać na chorobę zakaźną (art. 2 pkt 20 u.z.z.z.).

W tej sprawie jak trafnie podniesiono w kasacji Sąd pierwszej instancji stwierdził jedynie, że obwiniona „ nie przebywała w miejscu odbycia obowiązkowej kwarantanny ”oraz „ samowolnie opuściła miejsce odbycia kwarantanny”. Nie ustalił natomiast, w jakim charakterze obwiniona miała realizować swoje zachowanie kwalifikowane jako wskazane wykroczenie, czy jako chora na jedną z chorób wskazanych w treści wskazanego wykroczenia i na jaką konkretnie, czy jako podejrzana o tę chorobę, a także jakie konkretnie nakazy, zakazy, wskazania lub zarządzenia lecznicze lub dotyczące zwalczania i zapobiegania chorobom zakaźnym zostały przez nią naruszone (brak sprecyzowania, którym konkretnie przepisom rozporządzeń uchybiła). Wskazać w tym miejscu należało, że samo przekroczenie przez obwinioną granicy państwowej i objęcie jej z tego powodu kwarantanną, nie czyni z niej osoby podejrzanej o chorobę, wobec której zastosowanie może mieć przepis art. 116§1 k.w.

Zasadnie podniesiono w kasacji, że wobec w znacznej mierze blankietowego charakteru normy zakodowanej w treści przepisu art. 116§1 k.w., dla możliwości przypisania odpowiedzialności na jego podstawie, niezbędne jest precyzyjne sformułowanie opisu czynu, wskazującego na wszystkie elementy poszczególnych znamion ustawowych wykroczenia. Braki we wskazanym zakresie w warunkach tej sprawy, prowadzą do wniosku, że czyny przypisane obwinionej, według sformułowanych w orzeczeniu sądu ich opisów, odnoszących się do ustaleń faktycznych w sprawie, nie wyczerpują znamion ustawowych wykroczenia z art. 116§1 k.w.

Nadto poprawność przypisania obwinionej zarzuconych czynów należy podważyć także z uwagi na jego stronę przedmiotową, która polega na nieprzestrzeganiu nakazów lub zakazów zawartych w przepisach o zapobieganiu chorobom zakaźnym lub o ich zwalczaniu albo nieprzestrzeganiu wskazań lub zarządzeń leczniczych wydanych na podstawie tych przepisów przez organy służby zdrowia. Jak już wskazano w treści wyroku Sąd nie wskazał konkretnych przepisów rozporządzeń, które miała naruszyć obwiniona. Ale można zasadnie domniemywać, że chodzi o §2 ust. 2 pkt 2 obu aktów prawnych (z tym zastrzeżeniem, że w okresie od 8 maja do 11maja 2020 r. obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. 2020. poz. 792), zgodnie z którymi osoba przekraczająca granicę państwową, w celu udania się do swojego miejsca zamieszkania lub pobytu na terytorium RP, jest obowiązana odbyć, po przekroczeniu granicy państwowej, obowiązkową kwarantannę, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 34 ust. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, trwającą 14 dni licząc od dnia następującego po przekroczeniu tej granicy, wraz z osobami wspólnie zamieszkującymi lub gospodarującymi. Treść § 2 wskazanych rozporządzeń nie pozostawia wątpliwości, że przepisy te nakładające obowiązek poddania się kwarantannie, naruszają prawo do swobodnego poruszania się po terytorium RP, a tym samym ograniczają podstawowe prawa i wolności obywatelskie przewidziane w Konstytucji RP. Z tego powodu Sąd Rejonowy w W. powinien był rozważyć zgodność wskazanych zapisów rozporządzeń z Konstytucją RP i delegacją ustawową, w celu zrealizowania ciążącego na nim obowiązku oceny spełnienia przez czyn, który ma zostać przypisany, wszystkich ustawowych znamion określonego wykroczenia.

Podstawowym warunkiem zgodnego z Konstytucją RP ograniczenia praw obywateli jest ustanawianie ich tylko w ustawie, choć dopuszczalne jest delegowanie na mocy art. 92 ust. 1 pewnych materii do rozporządzeń wykonawczych. Zgodnie z brzmieniem art. 92 ust. 1 Konstytucji RP rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno

określić organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne treści aktu.

Podnieść należało, że obowiązek odbycia kwarantanny przez osoby powracające do kraju z zagranicy został ustanowiony w drodze aktu podustawowego, co prowadzi do naruszenia art. 41 ust. 1 art. 52 ust. 1 Konstytucji gwarantujących obywatelom wolność osobistą oraz wolność poruszania się po terytorium naszego państwa. Ograniczenie to może nastąpić wyłącznie w drodze ustawy. Stanowi to także naruszenie art. 2 ust. 1 i 3 Protokołu Nr 4 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, gdyż zgodnie z tymi unormowaniami każdy, kto legalnie przebywa na terytorium państwa, ma prawo do swobodnego poruszania się i do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania na tym terytorium. Korzystanie z tego prawa nie może podlegać innym ograniczeniom niż te, które określa ustawa i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi m.in. na ochronę zdrowia. Uczynienie tego rozporządzeniem, a nie ustawą w sposób oczywisty narusza postanowienia tego Protokołu. Dostrzec wypada i to, że zgodnie z art. 2 pkt 12 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, kwarantanna oznacza odosobnienie osoby zdrowej, która była narażona na zakażenie, w celu zapobieżenia szerzeniu się chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych. Ustawowe kryterium poddania się kwarantannie wyznacza więc okoliczność, że dana osoba była narażona na zakażenie, a nie okoliczność, iż dana osoba przebywała za granicą. Potwierdza to treść art. 34 ust. 2 ustawy, z której wynika, że obowiązkowej kwarantannie podlegają osoby, które były narażone na chorobę zakaźną lub pozostawały w styczności ze źródłem biologicznego czynnika chorobotwórczego, a nie wykazują objawów chorobowych. W świetle ustawy wykonywanej rozporządzeniami, obowiązek kwarantanny można zatem legalnie nałożyć aktem podustawowym wyłącznie na osoby, które były narażone na chorobę zakaźną lub pozostawały w styczności ze źródłem biologicznego czynnika chorobotwórczego. Związku z tym przyjęcie w § 2 ust. 2 pkt 2 rozporządzeń Rady Ministrów, że kryterium obowiązku poddania się kwarantannie jest okoliczność przekroczenia granicy państwowej stanowi naruszenie przepisów powołanej ustawy, a w rezultacie także art. 92 ust. 1 Konstytucji, gdyż rozporządzenie nie wykonuje ustawy, lecz ją uzupełnia,

wprowadzając unormowania nieznane ustawie. W efekcie takich regulacji, kwarantanną objęte zostały osoby, które nie spełniają ustawowych przesłanek podlegania temu obowiązkowi, w tym ukarana w tej sprawie obwiniona. Mając na uwadze, że obowiązek odbycia kwarantanny po przekroczeniu granicy państwowej, ustanowiony na mocy wskazanych rozporządzeń jest niezgodny z Konstytucją, to osoba, która nie zastosowała się do tego obowiązku, nie powinna być karana. Tylko obowiązki ustanowione w aktach normatywnych, które spełniają te standardy, powinny być wiążące dla obywateli. W przeciwnym razie, jakakolwiek sankcja zastosowana wobec obywatela, byłaby niesprawiedliwą reakcją państwa, którego organy same nie przestrzegały reguł prawnych w procesie tworzenia prawa (por. wyrok SN z dnia 23 listopada 2021 r., sygn. III KK 362/21).

Mając na uwadze podniesioną argumentację należało uchylić zaskarżony wyrok i uniewinnić S. W. od popełnienia przypisanego jej wykroczenia.